

Isabel Ashdown

33 VROUWEN

Velen voegen zich bij hen...
sommigen komen er nooit meer weg

Vertaald door Uta Anderson

1. Vanessa

Maart 2005

Het moment waarop pijn en angst overgaan in acceptatie bestaat.

Ik ben nu één met dat moment en om me heen is het stil, als het middernachtelijk uur verstomd van schok en verbijstering. Niet langer voel ik het gewicht van harde vuisten tegen mijn kaak, of het breken van mijn ribben, of zelfs de wurgende druk van vingers die zich sluiten om mijn keel. Eigenlijk voel ik nauwelijks iets, alleen het bevroren gras onder mijn handen en het koele witte wolkje van mijn adem dat door mijn gescheurde lippen glipt. Boven me verlichten de sterren de indigoblauwe hemel en terwijl witte vliegtuigen voorbijkomen, besef ik dat ze stille getuigen zijn van mijn sterven. Ik vraag me af of ik bang moet zijn.

Maar dan ben ik weer zestien. Ik zie Celine en Pip omgeven door zonlicht aan de keukentafel zitten en brood klaarleggen voor toast met kaas. Celine snijdt de korstjes van het brood voor Pip, want die lust ze niet, en druppelt worcestersaus op mijn brood omdat ik dat lekker vind. Ik sta daar in de deuropening in mijn schooluniform en bijt op mijn lip omdat ik zo zielsveel van deze twee hou, ik voel té veel. Er heerst chaos in mijn hoofd. En nu zitten we op de trap naar buiten, als drie potplantjes op een rij. We eten onze toast en kijken uit over de binnenplaats, vol naïeve plannen voor zomerruitjes en maaltijdroosters. Ik hoor Celine zeggen:

‘Delilah, wie is dat?’ en het licht straalt door Pips slordige blonde haar als ze haar duimen tegen haar oren zet en lipscheten blaast. We lachen tot tranen toe. We hebben elkaar en daar houden we aan vast, dat keren we nooit de rug toe...

Een geluid, een bons als van ijzer tegen de harde grond, brengt me terug naar deze door sterren verlichte nacht en ondanks mijn loomheid word ik bevangen door een nieuwe golf van paniek. Hoe kunnen ze me vinden? Hoe komen mijn zusjes er ooit achter waar ze me moeten zoeken? De nachtelijke hemel verdwijnt als vrouwen zich over me heen buigen, hun gezichten gegroefd van ouderdom, hun ogen dichter, dichter, nog dichterbij om te zien of ik nog leef. Of ze het kunnen zien of niet, ik wens hun alleen liefde in deze laatste ademtocht en dan vervagen hun ogen, net als de sterren.

2. Celine

Heden, mei 2020

Terwijl ze over de snelweg raast, laat Celine vanachter een donkere zonnebril haar ogen over de glinsterende haven glijden en vangt een korte glimp op van het soepele deinen van jachten en bootjes op het water. Het is een vluchtig beeld, dat haar onwerkelijk voorkomt, zoals een beeld uit een film. Ze haalt diep en bewust adem en probeert in het nu te komen, maar het is alsof ze de hele tijd vanuit de verte naar zichzelf kijkt: een dertiger, met glanzende krullen en helderwitte opgerolde mouwen, haar zakelijke uitstraling in schril contrast met het kampeerbusje uit de jaren zeventig waarin ze rijdt.

Wanneer de haven plaatsmaakt voor een industriegebied, voelt Celine de tijd zowel vertragen als versnellen, maar het is geen onprettige gewaarwording en er is geen paniek, alleen een soort vage droefheid of spijt. Derealisatie noemde een therapeut het ooit, dit gevoel van vervreemding, maar Celine is niet overtuigd. Ze houdt niet zo van etiketten en na zo'n twee à drie therapeutische sessies besloot ze ermee te stoppen. Na zo'n sessie voelde ze zich slechter dan ervoor. Celine ziet zichzelf liever als een klein beetje verknipt, een diagnose die veel minder gecompliceerd is en geen specifieke behandeling vereist. Het is niet zo dat ze de dingen níét voelt, maar meer dat ze zichzelf niet altijd toestaat erop te reageren of haar gevoelens te tonen. Zo vindt ze het leven gemakkelijker en trouwens, hoe belangrijk is het eigenlijk.

Ze knijpt haar ogen tot spleetjes en concentreert zich op het snelle verkeer dat voor haar rijdt. Ze is op weg naar het huis van haar moeder Delilah in Arundel en dit feit ligt haar als een steen op haar maag. Masochistisch dwingt ze zich om terug te denken aan de laatste keer dat ze elkaar zagen, tien jaar geleden in een café in Tarrant Street op een warme dag in mei, zo'n dag als vandaag. Ondanks het feit dat ze elkaar toen twee jaar niet hadden gezien, vermeed Delilah alle moeilijke onderwerpen, zoals haar abrupte verdwijning uit Celines leven of Vanessa's dood. In plaats daarvan had ze beleefd geconverseerd tussen het hysterische vintage theeservies en een fraaie toren van scones. Op een gegeven moment had Celine geprobeerd het politieonderzoek ter sprake te brengen. Ze wilde weten of haar moeder nog iets had gehoord over de zaak van haar zus, inmiddels een cold case, maar Delilah had het onaangename onderwerp weggewuifd en met haar starre houding niets laten merken van wat er in haar omging. Als mensen nu door het raam keken en ons zagen zitten, had Celine op dat moment gedacht, dan zouden ze direct zien dat we moeder en dochter zijn, we lijken zo op elkaar met onze donkere ogen en donkere krullen. Wat gezellig, zouden ze dan denken. Terwijl ze dat dacht, werd er op het raam naast hen getikt. Er stond écht iemand naar hen te kijken, een man met een keurige jas en een hoed, alsof Celine hem met haar gedachten tevoorschijn had getoverd. 'O, lieverd, ik moet gaan,' had haar moeder gezucht en ze had vluchtig met haar wang langs die van Celine geschampt. Alleen al de geur van haar Shalimar-parfum smoorde elk eventueel protest van Celine in de kiem. 'Dit moeten we vaker doen, niet?' had ze gezegd en toen was ze zomaar verdwenen. Afgezien van het verfrommelde biljet van twintig pond op het kanten tafelkleed leek het alsof ze er nooit was geweest.

In haar haast het café uit te komen was Celine vertrokken zonder op haar wisselgeld te wachten en had ze haar weg gezocht naar de rivier, waar ze

op een bankje naar de plezierboten had gekeken en had gehuild. Dit waren de laatste tranen die ze ooit zou vergieten om Delilah had ze gezworen, de vrouw die ze ooit 'mama' had genoemd.

Ergens langs dit eindeloze stuk weg verwelkomt een bord Celine van Hampshire in West Sussex. Een blik op de navigatie in haar telefoon bevestigt dat ze over vierendertig minuten zal aankomen. Nog maar een half uur om haar emoties onder controle te krijgen en uit te zoeken wat ze hoort te voelen. Op dit soort momenten zou ze meer op haar jongere zusje Pip willen lijken. Pip, die aan het eind van deze reis op haar wacht, die niet oordeelt of zich beoordeeld voelt, die gewoon is wie ze werkelijk is, voelt wat ze werkelijk voelt. Op dit moment voelt Celine vrijwel niets en toch is ze zich fysiek scherp bewust van elke gewaarwording: de felle, verblindende gloed van de zon, het schuren van haar jeans over haar pijnlijke knieën en de irritante tinteling van rosacea op haar jukbeenderen omdat haar huid reageert op de ongebruikelijke warmte in het busje. Maar vooral is er het bonzen van haar hart, dat steeds heviger lijkt te worden naarmate de kilometers wegtikken.

Voortrollend in haar busje langs de A27 komt ze langs het marktstadje Chichester en passeert ze bordjes naar gehuchten en dorpen in Sussex met welluidende namen als Crockerhill en Walberton. Naarmate de wegen smaller worden, worden de bordjes lokaler en gedetailleerder: het arboretum, de forellenkwekerij, het kasteel en het zwembad, en wanneer de navigatie haar van de hoofdweg af stuurt langs een afgelegen landweggetje, weet ze dat ze er bijna is. Ze wist dat het buiten de stad was, maar hier had ze niet op gerekend. Het weggetje wordt al snel een ongeplaveid pad en ze rijdt met een slakkengang om de vering van het busje te sparen, terwijl haar maag bij elk gat samentrekt en bij iedere hobbel opspringt. Als ze een groot huis met een hek ervoor bereikt, laat ze de motor even stationair draaien. Ze vraagt zich af of dit het huis is en bekijkt de indrukwekkende voorzijde van het gebouw uit rode baksteen. De

met houtsneden versierde gevellijsten zijn diepgroen geschilderd, net als de voordeur. Omdat ze rondom het huis en in de voortuinen beweging ziet, tilt ze haar zonnebril op. Haar blik valt op een groep vrouwen die de achterste bloemenborders verzorgt. Een van hen draait zich om in haar richting. De vrouw, bleek en lang, met een sjaal om haar hoofd, vormt een imposante figuur terwijl ze haar handen uitdagend op haar heupen zet. Celine voelt zich onmiddellijk betrappt, als een voyeur. Snel keert ze zich af en rijdt nog een kilometer verder, tot ze bij een door bomen omhulde ingang van een ander groot perceel komt dat alleen maar van haar moeder kan zijn. Ja, het naambordje op het hek bevestigt het: *belle france*. Alleen Delilah zou een huis zo'n opzichtige naam geven, een verwijzing naar haar Franse grootouders, de parfummagnaten die verantwoordelijk waren voor haar comfortabele levensstijl. Celine vraagt zich af wat die hardwerkende pioniers zouden hebben gedacht van Delilahs keuzes: de huizen, de vakanties, de sieraden, de eindeloze stroom mannen. Het weglopen. En dan vraagt ze zich beschaamd af wat diezelfde voorouders van háár zouden vinden als ze nu haar hardvochtige gedachten konden horen, op een moment als dit.

Celine rijdt tussen met leeuwen en eenhoorns bekroonde zuilen door en volgt de lange, door bomen omzoomde oprit naar het huis. Ze bedenkt dat haar moeder zal gruwen van het feit dat ze na al die jaren nog steeds rondrijdt in deze 'afschuwelijke monstrositeit'. Zou, corrigeert ze zichzelf hoofdschuddend. Ze zóú ervan gruwen. Zodra ze langs de laatste boom rijdt, komt een groot huis duidelijk in zicht, een hoog oprijzend statement van rode baksteen tegen het decor van de rivier en keurig verzorgde tuinen. Celine weet niet wat ze had verwacht, maar het tafereel is zo'n volslagen verrassing voor haar, dat ze zich onmogelijk kan voorstellen dat Delilah, de vrouw die nooit zonder een man aan haar arm was, hier helemaal alleen heeft gewoond. Dat ze hier helemaal alleen is gestorven.

3. Bramble

1976, Two Cross Farm

Het was laat, een stille, drukkende avond met volle maan en in mijn veertig jaar op deze planeet had ik me nog nooit zo intens levend gevoeld.

In de woonkamer aan de achterkant van het huis stonden alle ramen van de benedenverdieping wijd open en bij gebrek aan meubels had Fern de parketvloer bedekt met kleedjes, sjaals en kussens, waarop we nu in een kring zaten, zodat we elkaar alle vijf konden aankijken.

‘De ogen zijn alles,’ legde Fern uit, en haar zachte Amerikaanse accent bleef hangen bij het laatste woord. Ze draaide haar donkere haar tot een lange streng, wierp deze achteloos over haar schouder en opende haar handen. Ze droeg een piepkleine gehaakte bikinitop en een nauwsluitende heupbroek met wijduitlopende pijpen die gerafeld om haar blote, kastanjebruine voeten hingen. ‘Ik heb ooit foto’s gemaakt van een blinde man in Calcutta. Hij bezat zo’n edel hart, zo’n diepe wijsheid, maar toch bleef ik een intense droefheid voelen omdat ik niet binnen in hem kon kijken, door zijn ogen heen.’ Ze bestudeerde ons nu stuk voor stuk intensief en ik zweer dat ik mijn geest kon voelen huiveren, alsof die wist dat hij kritisch werd bekeken en ontleed. ‘De ogen zijn álles,’ herhaalde ze. ‘Begrijpen jullie wat ik daarmee bedoel? Susan?’

Alert ging de jonge Susan nog iets meer rechtop zitten en leunde een fractie

verder naar voren over haar gekruiste benen. ‘Bedoel je dat je, als je in de ogen van anderen kijkt, kunt zien wat ze voelen? Wat ze werkelijk bedoelen?’

‘Ja!’ Fern klapte in haar handen. ‘Ja! Weet je, we leven in een behoorlijk verknipte maatschappij waarin we leren niet altijd te zeggen wat we voelen, maar ogen liegen niet, toch? Dat kunnen ze niet, niet zoals onze liegende monden en geesten en handen en lichamen! Omdat de ogen zijn verbonden met de ziel!’

‘Net als je foto’s,’ zei Kathy en duwde haar bril een stuk hoger op haar neus. Met haar vijfendertig jaar was ze maar een paar jaar ouder dan Fern, maar toch had ze iets verlepts over zich. Haar haar was een grijzend-blonde kroeskop en haar voorhoofd vertoonde al diepe rimpels. ‘33 *Vrouwen*. Daar ging je expositie werkelijk om, voelde ik. De waarheid.’

Ze doelde op Ferns expositie in Londen, waar we elkaar voor het eerst hadden ontmoet op de avond waarop ik was uitgenodigd deel te nemen aan dit geweldige avontuur. Waar ik mezelf voor het eerst in mijn leven, zonder iemand om het me te beletten, had toegestaan roekeloos en ongeremd te zijn en gewoon ja had gezegd.

‘We keken naar drieëndertig naakte vrouwen,’ vervolgde Kathy, ‘teruggebracht tot hun ware vorm. Maar het waren niet de lichamen die me trokken, het waren de ogen. Hoe doe je dat toch? Als mijn man een foto van mij maakt, zijn mijn ogen niet mijn ogen.’ Ze fronste een beetje en staarde voorbij de groep naar de duisternis buiten. ‘Alsof ik er niet echt bij ben.’

Fern legde een hand op haar hart en was even stil. Het waren deze rust en zelfverzekerdheid geweest die me er die dag in de galerie toe brachten te blijven en met haar te praten en toen ze me uitnodigde om later met haar en de anderen iets te drinken, raakte ik gefascineerd door hun gesprekken over gelijkwaardigheid en het patriarchale systeem en emancipatie en bevrijding. Ik was een aantal jaren ouder dan de rest van de groep, maar dat was

totaal niet belangrijk. Ik had iets te bieden en net als de rest van hen, wilde ik ergens aan ontsnappen. Mijn kwelgeest was nu dood, maar ik kon niet verder leven zoals ik deed, opgesloten in de gevangenis van mijn ouderlijk huis, alleen en wegterend. Ik wist zeker dat deze toevallige ontmoeting van grote betekenis was. Ik was tenslotte alleen de galerie binnengestapt om een paar minuten aan de blakende middagzon te ontkomen en toen was daar Fern. Ze verwelkomde me en bood me een koel glas wijn en een glimlach aan. Het had beslist zo moeten zijn.

‘Ik doe jullie allen nu een belofte,’ zei Fern. ‘Deze plek zal een schuilplaats zijn tegen onderdrukking, een plek waar vrouwen kunnen komen, vrij van hun ketens van slavernij, waar ze nooit meer bang hoeven zijn voor de opgeheven hand van geweld. Ik zal alle zusters die ons huis passeren fotograferen, zodat ze waar ze later ook heengaan zullen weten dat er een écht beeld van hen bestaat in de wereld, een waarachtige weergave van henzelf, een die niet kan worden veranderd door de wil van anderen. Anderen, partners, kinderen, ouders, broers en zussen en zogenaamde vrienden, maken ons klein, of ze het nu zo bedoelen of niet. In wezen zijn het lasten die zich aan ons vastklampen en onze waarheid bedekken, onze ogen verduisteren. Dat is wat je ziet op die oude foto’s van jezelf, Kathy. Dat is de mindere jij, de half-jij. Maar de andere helft is er nog, begrijp je. Die ligt onder de oppervlakte en schreeuwt om bevrijding.’

Alle aandacht was gericht op Fern en daarom beseften we pas toen ze ophield met praten dat Kathy stilletjes huilde en bijna onmerkbaar knikte, haar blik stevig gericht op onze nieuwe leider. Fern gebaarde naar Regine en Susan aan weerskanten van Kathy, en ze paktten elk een hand van haar. Toen ik meedeed was de cirkel rond en had niemand meer droge ogen.

Na enkele lange ogenblikken van bewuste bezinning, maakte Fern zich los om pen en papier te halen. Ze kwam terug met een gedraaide